

kat a kiválogatatlan menekültek beözönlése előtt. „Ha az érdekelt államoknak módjukban lett volna egy többé-kevésbé szigorú válogatást végrehajtani s a menekülteknek csak valamely minimális tőkájük lett volna, a befogadó államok nem minden haszon nélkül fogadták volna be a menekültek jóval nagyobb százalékát a jelenleginél.“

Alapjaiban a politikai menekültek kérdése elhelyezkedési kérdés. A sokezer menekült azonban lehetetlenné teszi az egyéenkénti elhelyezés alkalmazását s intézményes megoldást igényel. Mindenesetre megállapítható a kevésbé fejlett országok szükséglete szerint a menekülteknek néhány olyan kategóriája, melyek egyik vagy másik ilyen állam szükségletei szerint szervesen és hasznosan illeszkedhetnek be annak gazdasági és társadalmi életébe. Másrészt megállapítható ezeknek a kivándorolni kényszerülteknek kora és foglalkozása. Az ilyenformán rendszeresen feldolgozott adatokat intézmények és magánosok rendelkezésére kell bocsátani, hogy a megfelelőket kiválaszthassák. Remélhető, hogy ilyenformán a szükségletekhez alkalmazkodnék az akaratuk ellenére kivándoroltak foglalkozásbeli megoszlása s különösen a fiatalabbak választanak olyan működési területeket, ahol kedvezőbbek az elhelyezkedési lehetőségek.

Rendes viszonyok között az olyan menekültek száma, akik jótékonyági intézményekre szorulnak elenyésző. A németországi menekültek összvagyonát 10-25 milliárd márkára becsülik. S ennek a felbecsült összvagyonnak kisebbik része is bőven elegendő lenne 500.000 politikai menekült elhelyezésére, ha rendelkezésre állna.

„Az e tekintetben fennálló nehézségek ellenére — fejezte be Myron C. Taylor — elképzelhető, hogy lehet úgy a német, mint a menekülteket befogadó államok kormányai számára elfogadható megoldást találni oly módon, hogy a menekültek vagyonának egyrésztét legalább, új otthonuk megteremtésére rendelkezésre bocsássák.“ (Márk Viktor)

A NEGYVEN ÉVES OROSZ MŰVÉSZ-SZINHÁZ. 1898-ban Konstantin *Stanislawski* és Vladimir *Nemirovics-Dancsenko* vezetésével kis társulat alakult Moszkvában azzal a céllal, hogy „mindenki számára hozzáférhető színházat“ adjon. Aránylag rövid idő alatt sikerült ennek a megmozdulásnak úgy az orosz, mint a nyugati színházi világban előkelő nevet vívni ki. Céljául tűzte, hogy a nagy tömegekkel megismerteti a legjobb jelenkori és klasszikus színpadi irodalmat. Megalakulásakor a régi színházi iskolát egyébként is súlyosan bírálták irodalmi és művészi körökben, Oroszországban és Nyugateurópában is. Nemirovics-Dancsenko a színház megalakítása idejében már ismert drámai szerző volt és nyolc éve tanított rendezést a moszkvai Filharmóniai iskolában, Stanislawski műkedvelő színész és kezdő rendező, aki kis kísérleti színpadon keresi egy átfogóbb és általánosabb megjelenítési forma lehetőségeit. Stanislawski kezdettől fogva ujitó és kereső. A nemes és hősiesség művészetnek szentelt színházról álmódott. Nemirovics-Dancsenko pedig nemcsak színházi ember, hanem realista is, aki jóval kevesebbet gondol a színházzal, mint látványossággal, inkább az emberi lélek életszerű kifejezése foglalkoztatja s főcéljának tekinti minél jobban lefordítani a színpad formanyelvére az eszmét és a gondolatot. A kritika az idők során szívesen is hangoztatta, hogy Stanislawski a képzelőerő s Nemirovics-Dancsenko a gondolat. E két jellem, művészi felfogás és törekvés eredménye az a színház, mely valóban a művészi igazság kifejezését célozza.

A két vezető a színház kialakítása tekintetében könnyen megegyezésre jutott abban, hogy a reform során ki kell térniük a műsoron kívül

a rendező munkájára, a játékra, a színészek munkafeltételeire, sőt a közönség viselkedésére is. Már kezdetben kifejezésre is jutott a Művész Színháznak az egykoru színházaktól való eltérése a műsor komoly és színvonalas összeállításában: *Shakespeare, Molière, Goldoni, Byron, Beaumarchais, Dickens, Gorki, Csehov, Leon Tolstoj, Alexej Tolstoj, Ostrovski, Puskin, Gogoly, Turgenyev, Dostojevski*, az újabb oroszok közül *Ivanov, Leonov, Ktatajev*, stb. szerepeltek a most fennállásának negyvenedik évét ünneplő színház műsorán.

Rendezés és megjelenítés tekintetében a színház a legteljesebb egy-szerűséget, a fény és pompa teljes mellőzését valósította meg s az előadás természetes és harmonikus egyöntetűsége érdekében különös gondot fordított arra, hogy a harmad és negyedrangú szerepeket is a leg-tökéletesebben alakítsák. Ez utóbbi törekvés eredménye, hogy a Művész Színház társulata homogén egység.

Az ut, amit negyven éves fennállása alatt a Művész Színház megtett, nem nélkülözi a változatosságot. A legsötétebb cári reakció éveiben olyan műveket hozott színre, melyek megmozgatták a közönséget. Ezzel magyarázható, hogy Ibsen Stockmann doktor c. darabjának előadása politikai tüntetéssé terebélyesedett. Az 1905-ös forradalom leverése a Művész Színházra is súlyos következményekkel járt. Fejlődésében megakadt s az októberi forradalomig, amikor ismét megkezdte a célkitűzéseinek megfelelő munka folytatását, jelentősége alig van. Az új rendszer már kezdetben felismeri a Művész Színház jelentőségét. Nem kényszeríti, hogy különösebben reagáljon a forradalmi eseményekre, nem kívánja, hogy csökkentse nivóját, az egyetlen amit elvárt tőle, hogy sajátos eszközeivel mutassa be az új színházlátogatóknak a klasszikus és modern drámairodalom termékeit.

Ilyenformán a Művész Színház megtartotta műsorán a mult legértékesebb darbjait. (A. Tolstoj: *Fedor Ivanovics cár*, Gorki: *Éjjeli menedékhely*, Maeterlinck: *Kék madár*), de kiegészítette ezt a legértékesebb klasszikus művekkel, mint Beaumarchais: *Figaro házassága*, Ostrovski: *Vihar*, Gogoly: *Holt lelkek*, Dickens: *Pickwick klub*, L. Tolstoj: *Feltámadás* és *Karenin Anna*, stb. S mindegyik mű előadásában hozott valami lényegesen újat. A klasszikus drámákból mesterien hámozza ki azt, ami társadalmi. Tolstoj Feltámadásában a Művész Színház színpadán már nincs semmi erkölcsi vagy vallási prédikáció s élénk színekkel megrajzolt társadalmi szövevé válik. A Karenin Anna lényege pedig a cári Oroszország hazúg félvilági erkölcsének és hipokrita törvényeinek megmutatása.

Ezek a törekvések természetesen méginkább érvényre juthatnak az újabb drámairodalom termékeinél, mint pl. az Ivanov regényéből irt *Páncélvonalat*-nál. Itt sikerült teljesen kiküszöbölni a színpadi deklamálást, anélkül, hogy a hős nemes pátosza és magas emberisége is elszíntelenedett volna.

Körülbelül ez az, amit a Művész Színház annak érdekében tett, hogy mindenki számára hozzáférhetővé legyen s az 1937-es párizsi Nemzetközi Vásár alkalmával ezt a művészetet mutatták be a francia színházlátogatóknak is. (B.)

AZ ATOMKUTATÁS ÚJABB EREDMÉNYEI. Az atomkutatás terén véghezvitt újabb munkálatok már teljesen lehetetlenné teszik a Duhem-féle megállapításokat, aki megtagadott minden valódiságot az atomelméletől és azt csak a kutatások érdekében használt módszernek tekintette. Valóban nem láttunk atomokat, melyeknek átlagos mérete a